

ŽURNÁL

Dvojmesačník Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a.s.

Ročník 1

Eko informácie

Získali sme certifikát EMS

O B S A H

JAVYS

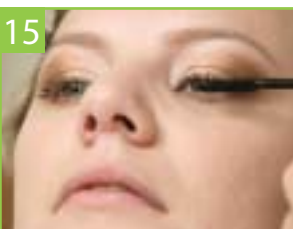
Poskytujeme širokospektrálne jadrové služby	4
Rozhovor s Ing. Martinom Slezákom, členom predstavenstva a vrchným riaditeľom JAVYS	
Vplyv prevádzok JAVYS na životné prostredie	6
Získali sme certifikát EMS	7
Prevádzka jadrových zariadení JAVYS	7
Krátke správy z JAVYS-u	8

REGIÓN Y	
Tip na cyklovýlet – vrch Ahoj	9
Zaujímavosti z regiónu Jaslovských Bohuníc	10
Zaujímavosti z mochovského regiónu	12

RELAX	
Naša záhradka Rady babky korenárky	14
Trendy v móde a mejkape	15
Ideme na huby – tipy a rady	15
Tip na lahôdku	16
Krížovka	16

Pár riadkov na úvod

Vážení čitateľa,

pripomínať vám, že jar je už tu, to je ako keby sme vám rozprávali o rozkvitnutých stromoch. V tejto uponáhľanej dobe si to možno len uvedomíme a ani sa nestihneme pokochať v ich kráse. Toto obdobie prináša so sebou aj náboj novej energie, chuť tvoriť, vymýšľať a meniť zaužívaný stereotyp.

V snahe robiť náš Žurnál pútavejší a čitateľsky príťažlivejší chceme sa vám prihovárať témami, ktoré rozšíria váš obzor o živote okolo vás. Hľadať odpovede na otázky zo sveta jadrovej energie. Energie, ktorá pred polstoročím, 1. mája, dostala zelenú vytvorením podniku Jadrová elektrárň Bohunice. Jeho história sa spája s elektrárňou A1, ktorá „rástla“ dlho, vyrábala päť rokov a najdlhšiu etapu – vyradovanie realizujeme v súčasnosti. Naučili sme sa na nej ako prevádzkovať nový energetický zdroj, teraz sa učíme ako riešiť záverečnú časť jadrovej energetiky. I pri tejto činnosti sa prejavuje fortieľ slovenských odborníkov, ktorí sa pasujú s novými výzvami.

Čoraz intenzívnejšie počuť hlasy za návrat k jadrovej energii. Nielen ako k alternatíve zabezpečenia narastajúcich potrieb ľudí po elektrine, ale hlavne aj kvôli jej ohľaduplnému prístupu k životnému prostrediu. Jadrové zariadenia majú vybudovaný spoľahlivý systém, zabezpečujúci ochranu životného prostredia. Patrí medzi ne i naša Jadrová a vyradovacia spoločnosť, ktorá získala medzinárodne akceptovaný certifikát environmentálneho manažérskeho

systému. Tento dokument nás zaväzuje venovať tejto životne dôležitej téme neustálu pozornosť.

No nezabudnime ani oddychovať, načerpať nové sily na uskutočňovanie plánov. Stránky z regiónov a relaxu vám chcú aspoň troškou k nim prispieť.

Milí čitateľa, želáme si, aby ste nám zachovali priazeň aj naďalej. Svojimi vlastnými tipmi, nápadmi alebo fotografiami obohatovali náš časopis, aby sme spolu kráčali dopredu a nachádzali v každodennosti niečo výnimočné a hodnotné.

Ing. Dobroslav Dobák, hovorca

Poslaním spoločnosti JAVYS je bezpečne, spoľahlivo a efektívne prevádzkovať a vyradovať jadrové zariadenia, nakladať s rádioaktívnymi odpadmi a vyhoreným jadrovým palivom, s minimálnym vplyvom na životné prostredie.

Poskytujeme širokospektrálne jadrové služby

Prvého apríla uplynul rok, keď boli dva závody Slovenských elektrární, a. s. vyčlenené do novovytvorenej spoločnosti. Okrem jadrovej elektrárne V1, ktorej prvý blok sme odstavili na konci minulého roku, prešiel pod Jadrovú a vyradovaciu spoločnosť, a.s. bývalý závod VYZ – Vyradovanie jadrovoenergetických zariadení, zaobchádzanie s rádioaktívnymi odpadmi a vyhoreným palivom. O histórii VYZ-u a jeho súčasnom pôsobení v JAVYS-e hovoríme s členom predstavenstva spoločnosti a vrchným riaditeľom divízie VYZ Ing. Martinom Slezákom.

Vizitka

Ing. Martin Slezák

Narodený:

25. júna 1953 v Špačinciach

Vzdelanie:

Strojnícka fakulta SVŠT Bratislava, špecializácia tepelné a jadrové energetické stroje a zariadenia

Pracovné pozície:

technik transportno-technologickej časti, technolog, majster transportu a výmeny paliva, námestník riaditeľa pre spracovanie RAO a vyradovanie jadrovoenergetických zariadení v závode SE-EBO, námestník riaditeľa pre stratégiu, investície a techniku v závode SE-VYZ, špecialista pre investičnú výstavbu v Slovenských elektrárnach, a. s., vedúci oddelenia metodiky investícií na MH SR, riaditeľ SE-VYZ.

Slovensko sa spája s jadrovou energetikou už polstoročie. Má bohaté skúsenosti s výstavbou a prevádzkou jadrových elektrární. Venovala sa pozornosť aj záverečnej časti jadrovej energetiky?

Intenzívnejšie sa o záverečnej časti jadrovej energetiky začalo hovoriť len pred pár rokmi. Výnimkou bol odvoz vyhoreného jadrového paliva z elektrárne A1 na miesto trvalého uloženia, i keď jeho stav si vyžiadal rozsiahle zmeny pripravených technológií. Rádioaktívne odpady boli riešené len po etapu dlhodobého skladovania.

Iniciatívu v riešení tejto problematiky prevzali na seba zamestnanci JE A1 po ukončení prevádzky tejto elektrárne. Najväčším problémom bol nedostatok finančných zdrojov. V roku 1994 schválila vláda SR Konceptiu zaobchádzania s rádioaktívnymi odpadmi (RAO) v Slovenskej republike. Na tomto základe bol vytvorený Štátny fond likvidácie, stanovený spôsob spracovávania, úpravy a ukladania RAO. Ďalším významným momentom bola úloha vytvoriť samostatný závod v rámci Slovenských elektrární, a. s., ktorého hlavnou náplňou bola záverečná časť jadrovej energetiky.

Jeho história sa začala písať 1. januára 1996. Závod pri svojom vzniku prebral časť zamestnancov závodu SE-EBO (Atómové elektrárne Bohunice) a EMO (Atómové elektrárne Mochovce) a zároveň i všetky činnosti súvisiace s vyradovaním elektrárne A1 a záverečnou časťou jadrovej energetiky.

Rozhodujúcou činnosťou, ktorá si vyžiadala najväčšie nasadenie hlavne v prvých rokoch existencie závodu, bolo prevzatie riadenia projektu I. etapy vyradovania jadrovej elektrárne A1.

Vyradovanie jadrových zariadení je dôležitou činnosťou VYZ-u, ale nie jedinou. Akým spôsobom sa riešila problematika spracovania rádioaktívnych odpadov?

V rokoch vytvorenia závodu SE-VYZ začalo i budovanie technológií na spracovanie a úpravu RAO, ktoré v súčasnej dobe tvorí komplex technológií schopných bezpečne a spoľahlivo spracovávať a upraviť takmer celú škálu produkovaných rádioaktívnych odpadov. V kombinácii tieto technológie predstavujú jedinečné know-how a kapacitu, ktorá je porovnateľná s najvyššími štátmi zabezpečujúcimi produkciu elektriny z jadrových zdrojov.

Zároveň s budovaním technológií na spracovanie a úpravu RAO bolo potrebné vyriešiť i konečné ukladanie upravených RAO, ktoré by spĺňalo najvyššie bezpečnostné a ekologické požiadavky kladené na takýto typ zariadenia. Preto bolo postupne vybudované Republikové úložisko pre nízko a stredne (krátkodobé) rádioaktívne odpady v Mochovciach. Tak ako v prípade zaria-

dení na spracovanie a úpravu RAO v Jaslovských Bohuniciach i mochovské úložisko zúročilo skúsenosti európskych štátov s budovaním zariadení na trvalé ukladanie upravených RAO a skombinovalo v sebe najvyššie bezpečnostné parametre, úzko naviazané na maximalizáciu ochrany životného prostredia a zabezpečenie fyzickej bezpečnosti uložených RAO.

Okrem spracovania ukladania rádioaktívnych odpadov vznikajúcich počas prevádzky jadrových elektrární je realizovaný centralizovaný zber inštitucionálnych rádioaktívnych odpadov, resp. zachytených rádioaktívnych odpadov na území Slovenskej republiky a ďalšie zaobchádzanie s nimi.

SE-VYZ po svojom vzniku prebral zodpovednosť i za dlhodobé uskladnenie vyhoreného jadrového paliva z blokov SE, a.s., ktoré ako strategická surovina je skladované v medzisklade vyhoreného jadrového paliva v Jaslovských Bohuniciach.

Zabezpečenie vývoja hlbinného úložiska na konečné uloženie vyhoreného jadrového paliva a rádioaktívnych odpadov neuložitelných v Republikovom úložisku v Mochovciach bola ďalšia z úloh, ktorú závod dostal do vienka.

VYZ poskytuje v rámci spoločnosti JAVYS skutočne široké spektrum jadrových služieb.

V máji uplynie 50 rokov od založenia podniku Jadrová elektráreň A1 v Jaslovských Bohuniciach. Jej historický význam pre ďalší rozvoj jadrovej energetiky je neoceniteľný, ale zároveň i poučný aj preto, že absentovali poznatky z vyradovania tohto typu jadrového zariadenia...

Jadrová elektráreň A1 bola pripojená k elektrickej sieti 25. decembra 1972 a s niekoľkými prerušeniami dodávala elektrinu počas piatich rokov až do jej odstavenia v roku 1977. Keďže bola odstavená po dvoch prevádzkových udalostiach, ešte v roku 1979 bolo prijaté rozhodnutie nepokračovať v prevádzke. Ďalšie činnosti v tejto elektrárni realizoval vtedajší prevádzkovateľ bohunické elektrárne a súbežne sa riešili úlohy štátneho plánu rozvoja vedy a techniky. V roku 1993 vláda Slovenskej republiky uložila vypracovať Projekt uvedenia jadrovej elektrárne A1 do radiačne bezpečného stavu s termínom predloženia projektu do konca roku 1994.

Vypracovaný projekt posúdili a prijali dozorné a štátne orgány a vo forme harmonogramu pre uvedenie jadrovej elektrárne A1 do radiačne bezpečného stavu ho prijala vláda SR v roku 1995 s tým, že sa bude vecne, časovo a finančne aktualizovať podľa zistených skúseností, finančných zdrojov pre realizáciu a platných legislatívnych predpisov. Vládne uznesenie stanovilo uviesť A1 do radiačne bezpečného stavu do konca roku 2007. Plnenie programu podmieňuje včasné zabezpečenie finančných prostriedkov.

Koncom roka 1997 bol projekt vecne, termínovo a finančne prehodnotený. Uvedenie do radiačne bezpečného stavu začalo byť v zmysle implementácie príslušných ustanovení Atómového zákona chápané ako I. etapa vyradovania. Časť prác na vyradovaní jadrovej elektrárne A1 do vypracovania a schválenia projektu I. etapy vyradovania mala charakter samostatných investičných akcií, ktoré neskôr boli včlenené do tohto projektu. V súčasnosti je v alternatívach vypracovaný plán vyradovania elektrárne po I. etape.

Z akých zdrojov je hradené vyradovanie JE A1?

Zdroje financovania na vyradovanie JE A1 boli zabezpečené príspevkami prevádzkovateľa jadrových zariadení, ktoré boli kumulované v Štátnom fonde likvidácie jadrovoenergetických zariadení a ich použitie sa riadilo zákonom z roku 1994. Chýbajúce finančné prostriedky boli doteraz dotované Slovenskými elektrárňami, a. s. z vlastných zdrojov. Od minulého roku je v platnosti nový zákon, ktorým bol zriadený Národný jadrový fond. Tento zákon definuje nový spôsob tvorby a čerpania finančných prostriedkov na vyradovanie jadrových zariadení.

V súčasnosti sa realizuje aktívne skúšanie ďalšieho technologického zariadenia na spracovanie rádioaktívnych odpadov...

Výstavba technologického zariadenia Finálne spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov v Mochovciach (FS KRAO) sa začala v roku 2004. Počas privatizácie SE, a. s. sa zariadenie organizačne začlenilo pod Jadrovú a vyradovacia spoločnosť a.s., konkrétne do divízie VYZ. Je určené na spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov, ionexov a kalov, ktoré vznikajú pri prevádzke jadrovej elektrárne Mochovce. Upravené a spracované RAO fixované vo vláknobetónových kontajneroch budú prepravované na konečné uloženie do Republikového úložiska nízko a stredne aktívnych RAO, ktoré je v susedstve elektrárne. Investícia približne za miliardu korún pokryje potreby 1. aj 2. bloku elektrárne Mochovce, kapacitne je pripravená i na odpad z prevádzky 3. a 4. bloku.

V rámci spúšťacích prác na technologickom zariadení FS KRAO v auguste minulého roku bolo realizované neaktívne komplexné vyskúšanie systému. Na základe povolenia Úradu jadrového dozoru SR sa prišlo k realizácii aktívnych skúšok na tomto zariadení.

Ďakujem za rozhovor.

- mm -

JAVYS ekoinfo

Vplyv prevádzok Jadrovej a vyraďovacej spoločnosti, a.s. na životné prostredie

január – marec 2007

Atmosféra

01 – 03/2007	Aktivita rádionuklidov v plynných výpustiach								
	JE V1			VYZ A1			MSVP		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Vzácne plyny (TBq)	0,882	2 000	0,044 %	**	*	*	**	*	*
Aerosóly (MBq)	3,860	80 000	0,005 %	0,638	940	0,0678 %	0,222	300	0,0739 %
Jód (MBq)	0,915	65 000	0,001 %	**	*	*	**	*	*

* limit nie je stanovený ** hodnoty sa nemerajú

Hydrosféra

Váh a Dudváh – limit podľa rozhodnutia č. KÚŽP-1/2006/00273/Fr vydaného KÚŽP Trnava

	Prevádzka	Jednotka	Ročný limit množstva vypúšťaných odpadových vôd	Vypustené množstvo odpadových vôd	% plnenia z ročného limitu	Množstvo odobranej vody z vodnej nádrže Sĺňava
Váh	JAVYS (VYZ, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	8 924 688	441 936	4,95	1 413 180
Dudváh	JAVYS (JE A1, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	315 360	26 784	8,49	-

* limit nie je stanovený ** hodnoty sa nemerajú

01 – 03/2007	Aktivita rádionuklidov v odpadových vodách recipientu Váh					
	JE V1			VYZ		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Korózne a štiepne produkty (MBq)	5,355	13 000	0,041 %	22,394	12 000	0,186 %
Trícium (GBq)	358,7	20 000	1,794 %	75,139	10 000	0,750 %

Viac informácií nájdete na webovej stránke www.javys.sk.

Získali sme certifikát EMS

Základným cieľom environmentálneho manažérstva je trvalé zlepšovanie správania sa spoločnosti k životnému prostrediu. V závere minulého roka posudzoval certifikačný tím spoločnosti Det Norske Veritas zhodu EMS v Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a.s. s požiadavkami jednotlivých článkov normy ISO 14001:2004. Záverečné hodnotenie vyznelo v prospech spoločnosti s vyzdvihnutím viacerých oblastí zabezpečovaných činností. Od marca tohto roku sa spoločnosť stala držiteľkou tohto významného dokumentu. Pribeh certifikácie v spoločnosti JAVYS nám priblížila vedúca oddelenia životného prostredia MVDr. Zuzana Kollárová.

Aké kroky predchádzali certifikácii systému EMS v JAVYS-e?

Prvoradým bolo rozhodnutie vrcholového manažmentu, aby sme podstúpili certifikačný proces do konca roku 2006. Certifikáty vydané pre závody VYZ a EBO V1 nebolo možné len prepísať na certifikát pre JAVYS kvôli zmenám v organizačnej štruktúre a rozsahu vykonávaných činností oboch závodov.

Dôležité bolo preveriť, či máme splnené systémové požiadavky normy a výstupy potrebné na audit – zoznam environmentálnych aspektov, zoznam právnych a iných požiadaviek, výsledky interných auditov, zdokumentované preskúmanie systému manažmentom. Počas predcertifikačného a certifikačného auditu neboli zistené nezhody 1. kategórie, teda také, ktoré by bránili vydaniu certifikátu.

Čo znamená pre spoločnosť JAVYS získanie certifikátu?

Získanie certifikátu EMS umožňuje našej spoločnosti prezentovať snahu o ochranu životného prostredia pri vykonávaných činnostiach verejnosti a zmluvným partnerom, keďže certifikačný audit je realizovaný nezávislou organizáciou.

Je platnosť certifikátu v spoločnosti neobmedzená?

Certifikát systému environmentálneho manažérstva má platnosť 3 roky. Podmienkou na jeho udržanie je realizácia 2 dohľadových auditov a 1 recertifikačného auditu spoločnosťou DNV. Počas týchto auditov nesmú byť zistené žiadne nezhody typu veľká nezhoda, alebo nezhoda 1. kategórie.

Ďakujem za rozhovor. - mm -

Prevádzka jadrových zariadení JAVYS

Jadrová elektrárň V1

Február 2007

Druhý blok pracoval vo februári spoľahlivo a bezpečne. Zaregistrovali sme len jeden neplánovaný výpadok výroby. V súlade s prípravou prevádzky sa 10. februára uskutočnili plánované skúšky ochrán a blokad turbogenerátorov (TG) a zariadení sekundárneho okruhu. Po skúškach ochrán TG21 nabehol a na skúšky sa odstavil TG22. V čase skúšok na TG22 sa na prifázovanom TG21 zistila netesnosť na kolene potrubia do separátora-prehrievača pary, a preto sa musel odstaviť. Po ukončení skúšok TG22 bol uvedený do činnosti a na TG21 sa opravovalo netesné potrubie. Príčinou netesnosti bola erozívna korózia. Aj napriek pravidelným kontrolám a preventívnym výmenám častí potrubia počas plánovaných opráv v mieste predpokladaných netesností sa ojedinele takáto netesnosť vyskytne.

Marec 2007

V marci neboli na bloku zaznamenané žiadne neplánované výpadky výroby. Blok bol prevádzkovaný na nominálnom výkone. Od 22. do 25. marca bola aktivovaná primárna regulácia na TG21, čo znamenalo prevádzkovanie bloku na 97,5 % výkone.

Výroba elektriny v JE V1

1. blok

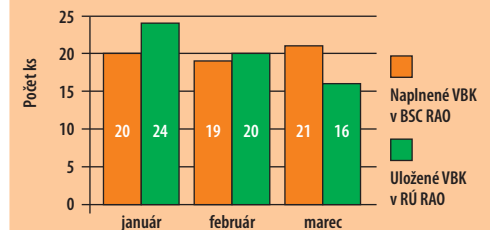
Odstavený v roku 2006

2. blok

Od začiatku roka 910 868 MWh

Od začiatku prevádzky 76 700 859 MWh

Naplnené a uložené vláknobetónové kontajnery

Počet uložených VBK v Republikovom úložisku RAO 1 320

Študenti na úložisku

Študenti 5. ročníka FEI STU v Bratislave navštívili 23. marca zariadenia spoločnosti JAVYS. V rámci cvičení z predmetu Vyradovanie jadrových elektrární si v lokalite Jaslovské Bohunice prezreli zariadenie Bohunického spracovateľského centra RAO.

Ďalšou navštívenou lokalitou boli Mochovce, kde sa oboznámili s prevádzkou Republikového úložiska nízko a stredne aktívnych RAO. Skupinu počas prehliadky úložiska zachytil náš fotoobjektív. -te-

Návšteva z Rakúska

Jadrovú a vyradovaciu spoločnosť, a.s. navštívili 15. marca predstavitelia rakúskeho ministerstva životného prostredia, ekologického inštitútu a zástupcovia Viedne. Rakúski hostia, ktorých viedol Andreas Molin, prijali pozvanie ako účastníci procesu posudzovania vplyvov vyradovania JE V1 na životné prostredie. Do Bohuníc zavítali aj zástupcovia Európskej banky pre obnovu a rozvoj, ktorá spravuje finančné prostriedky Medzinárodného fondu na podporu odstavenia JE V1. V sprievode vrchného riaditeľa divízie V1 Ing. Jozefa Huttu si návštevníci prezreli strojovňu a reaktorovú sálu jadrovej elektrárne V1. Zaujímali sa aj o technológie a zariadenia Bohunického spracovateľského centra RAO, ktoré im priblížil Ing. Miroslav Kövér, vedúci odboru úpravy RAO. -es-

Podpísali ďalšiu grantovú dohodu

V Konzultačno-informačnom centre energetiky v Bratislave podpísali 28. marca grantovú dohodu č. 13 riaditeľ odboru jadrovej bezpečnosti Európskej banky pre obnovu a rozvoj Vince Novak a predstavitelia spoločnosti JAVYS Ing. Jozef Valach, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ a Ing. Ladislav Lörinc, podpredseda predstavenstva a vrchný riaditeľ divízie stratégie riadenia projektov a technickej podpory. Na slávnostnej udalosti sa zúčastnil zástupca EBOR-u Kees Ketalaar, generálny riaditeľ sekcie energetiky MH SR Ing. Marián Naniaš a vedúci odboru prípravy vyradovania JE V1 Ing. Pavol Hiža.

Tento grant plne alebo čiastočne zabezpečuje finančné prostriedky pre ďalšie tri projekty spojené s vyradovaním JE V1 v celkovej hodnote 27,6 miliónov eur. Ide o projekty, ktoré riešia úpravu rezervného napájania JE V1 a V2 na úrovni 220 kV do roku 2012, technicko-organizačné zabezpečenie projektov manažérskej jednotky po roku 2007 a spracovanie historických odpadov – kalov a sorbentov.

Finančné prostriedky na projekty súvisiace s pripravovaným odstavením blokov V1 v Jaslovských Bohuniciach poskytuje Medzinárodný fond na podporu vyradovania JE Bohunice (BIDSF) zriadený Európskou úniou a podporovaný ďalšími prispievateľmi z radov členských štátov únie. Fond spravuje Európska banka pre obnovu a rozvoj so sídlom v Londýne. Čerpanie finančných prostriedkov z fondu na jednotlivé projekty je zabezpečené na základe uzatvárania grantových dohôd medzi JAVYS-om a EBOR-om. Doteraz bolo uzatvorených 11 grantových dohôd.

Mgr. Eva Senčáková

Aktéri podpisu grantovej zmluvy na poskytnutie finančných prostriedkov pre ďalšie tri projekty spojené s vyradovaním V1 (zľava: Ing. Marian Naniaš, Ing. Jozef Valach, Vince Novak, Ing. Ladislav Lörinc, vzadu zľava: Kees Ketalaar a Ing. Pavol Hiža).

TIP NA CYKLOVÝLET

Aj bohyne sú zraniteľné. Aj ony majú svoje nedokonalosti a túžby. Keď rímska bohyňa jari Venuša pocítila potrebu, aby ju niekto naozaj miloval, vyhládla si krásneho Adonisa a poskytla mu svoje pôvaby. Nevie, či bol tiež bohom, polobohom, alebo len obyčajným pozemšťanom a ktovie ako dlho to už trvalo, keď si to všimol boh Mars. Možno mu božsky závidel, alebo nebudaj žiarlil?... a tak prikázal statnému diviakovi, aby toho opovážlivca zabil. Až po dlhom zápase sa podarilo diviakovi splniť Marsov rozkaz. Keď sa to dozvedela Venuša, prišla na miesto zápasu a tu na lúke našla už mŕtveho Adonisa. Horko zaplakala a aby naňho nikdy nezabudla, premenila krv na lúke na nádherné krvavočervené kvety. Dala im takú moc, aby sa ako víťaz nad zimou zjavovali každý rok práve na jar. Krásou a farbou kvetu mali pripomínať toho, z ktorého krvi vznikli... môžeme sa dočítať v rímskych bájach.

K Adonisovi

... a ktovie, či nechcela aj ostatných „Adonisov“ navždy vystríhať ako môžu skončiť, keď zatúžia po Venuši.

Kvet sa postupne rozšíril po svete a možno vetry či vtáky ho priniesli aj k nám. A asi aj jeho brata, pretože jeden druh má už citrónovožlté lupene kvetov. Kvitne v marci až apríli a menuje sa hlaváčik jarný (*Adonis vernalis* L.). Rastie tam, kde slniečko pohľadza lúčmi nížiny a pahorkatiny. Nájdeme ho v stepných a lesostepných spoločenstvách iných rastlín, najmä na vápenatých, kamenistých a trávnatých stráňach južného Slovenska, ale zasahuje aj severnejšie. V Považskom Inovci sa vyskytuje nad obcou Banka, v Tematínskych vrchoch, v okolí Beckova,...

Je to úplne chránená bylina veľmi ohrozená možno aj nevedomým trhaním. Je okrasou jari a v čase kvitnutia je nezameniteľná s inými druhmi.

Jasnožltý kvet sa po opelení premení na vajcovitú hlavičku. Keď jeho semená neskôr poroznášajú mravce po okolí, môžu na ďalšiu jar vyrásť potomkovia neďaleko

od toho materinského. Kvitnúca vňať je jedovatá, ale má liečivý účinok, pretože výťažky z nej podporujú činnosť srdca. Pre medicínske účely sa v súčasnosti pestuje umelo.

Za odtrhnutie už jedného kvietka hlaváčika jarného v prírode je stanovená pokuta.

Kto to však ustráži? Chýba mi osveta priamo na mieste výskytu. Obyčajná tabuľka s vyobrazením a krátkym popisom chránenej vzácnosti. Verím, že ľudí, ktorí dokážu rozlíšiť dobré od zlého, je podstatne viac ako tých ostatných.

... a krásna Venuša porodila Amora... neviem, kto bol jeho otcom, možno Adonis, určite však viem, že to nebol Adonis vernalis L.

Cesta k hlaváčiku jarnému

Z Jaslovských Bohuníc vyrazíme do Malženíc, kde odbočíme vľavo na štátnu cestu č. 504 a v Trebaticiach pokračujeme po ceste č. 499 do Piešťan. Tu prejdeme po ľavej strane Krajského mostu, z odbočky na Kúpeľný ostrov sa vyberieme vpravo štrkovým chodníkom k mostu ponad Teplé rameno Váhu, až sa dostaneme, povedľa potoka, do obce Banka. Pred sochou sv. Vendelína odbočíme vpravo a Podhorskou, neskôr Lyžiarskou ulicou príde na asfaltové parkovisko pod vrchom Ahoj, na ktorom tento pozdrav jari rastie. Spočiatku sa dá ešte bicyklovať, ale neskôr radšej vytlačíme bicykel na kopec. V hornej časti vrchola už kde-tu zbadáme rozkvitnuté trsy hlaváčika jarného. Keď nie, tak sme prišli ešte skoro a odmenou nám bude pekný pohľad na Piešťany vo vidlici medzi horami. Vrch Ahoj je z Jaslovských Bohuníc vzdialený asi 30 km.

František Kele v slovenských knižniciach

František Kele, cestovateľ, horolezec, geograf, publicista a učiteľ, sa narodil 21. marca 1936. V rámci Týždňa slovenských knižníc zavítal v utorok 27. marca aj do knižnice Juraja Fándlyho v Trnave a v stredu 28. marca aj do knižnice v Hlohovci. František Kele začal vystupovať na tatranské štíty už ako dvanásťročný. Na vrchole Mont Blancu stál po prvý raz v roku 1955 ako člen štátneho Československého reprezentačného družstva horolez-

cov. Vo Vysokých Tatrách uskutočnil vyše 50 výstupov a 50 prvovýstupov. V rokoch 1951 až 1954 sa stal najmladším horským vodcom s právom vodiť v oblasti celých Vysokých Tatier. Vystúpil na takmer 100 končiarov v rôznych pohoriach sveta. Dĺžka výstupov na končiare sveta predstavuje vyše 1 100 kilometrov. Cestovateľ obľuboval i dlhé splavy na kajaku. Hlavný hrebeň Vysokých Tatier preliezol dva razy v zime, raz v lete. Popri aktívnej horolezeckej činnosti sa intenzívne venoval organizovaniu viacerých horolezeckých, polárnych a geografických expedícií. Medzi nimi boli aj tri cesty okolo sveta v rokoch 1980 až 1994. Je prvým cestovateľom zo Slovenska, ktorý pôsobil na všetkých svetadieloch, vrátane Arktídy a Oceánie.

Beseda s autorkou knihy

Beseda s autorkou knihy „Osteoporóza – tichý zloděj kostí (cvičenia pri bolestiach chrbtice)“ MUDr. Elenou Ďurišovou, primárkou Reumatologicko-rehabilitačného centra v Hlohovci sa uskutočnila vo štvrtok 12. apríla v priestoroch knižnice v Hlohovci. Publikácia Osteoporóza – tichý zloděj kostí (cvičenia pri bolestiach chrbtice) je určená pacientom i zdravotníkom. Je jedinečná svojím spracovaním problematiky osteoporózy, podrobne popisuje epidemiológiu, diagnostiku a komplexnú liečbu ochorenia. Autorka MUDr. Elena Ďurišová, špecialistka v reumatológii-osteológii-fyziatrii, balneológii a liečebnej rehabilitácii, je primárkou Reumatologicko-rehabilitačného centra pre liečbu bolesti pohybového aparátu v Hlohovci. Má vzdelanie v akupunktúre i rôznych typoch prírodnej medicíny, prednáša na odborných fórach i laikom najmä problematiku bolesti chrbtice, kĺbov a osteoporózy, publikuje v odborných časopisoch. Osteologická ambulancia, zriadená podľa kritérií Ministerstva zdravotníctva SR, pod jej vedením vykonáva diagnostiku (i celotelovým denzitometrickým prístrojom) a komplexnú liečbu osteoporózy (s využitím liekov, chemických i rôznych nechémických metodík).

Krása zašlých čias

Západoslovenské múzeum v Trnave otvorilo novú expozíciu, v ktorej predstavilo časť historických zbierok zo svojich depozitárov. Zrenovaný priestor umožnil vytvoriť niekoľko nábytkových zoskupení, kde sú jednotlivé artefakty spojené do interiérových celkov. Západoslovenské múzeum sústredilo za niekoľko desaťročí svojej existencie zbierku spätú s mestom Trnava a bezprostredným okolím. Do historických zbierok sa v minulosti dostali aj predmety z kaštieľa vo Voderadoch súvisiace s rodinou Zičovcov a s ich príbuznými. Nová expozícia začína ukážkou interiéru s krásnymi kusmi nábytku doplneného originálnymi umeleckými dielami, ktoré roky zbierali príslušníci tohto rodu s vycibreným umeleckým cítením. Vernisáž výstavy Krása zašlých čias sa uskutočnila v piatok 30. marca 2007.

REGIÓN

Divadlo Jána Palárika v Trnave uviedlo premiéru hry Ružičky zo srdca

V roku 2006 si celá slovenská kultúrna verejnosť pripomenula 125. výročie narodenia veľkého hudobného skladateľa Mikuláša Schneidera-Trnavského. Verné svojej tradícii zostáva aj Divadlo Jána Palárika v Trnave, ktoré svojimi inscenáciami prináša na javisko dramatické pohľady na osudy umeleckých velikánov, ktorých život spojil s Trnavou. Na rad prišiel aj „slovenský Schubert“ – zakladajúca osobnosť slovenskej národnej hudby, majster umelej piesne, obdivovateľ a upravovateľ slovenských ľudových piesní, operetný skladateľ, úspešný autor duchovných opusov a zostavovateľ Jednotného katolíckeho spevníka – Mikuláš Schneider-Trnavský (1881 – 1958).

Divadlo uviedlo hru v sobotu 17. marca premiérou vo veľkej sále. Dramatizátorom životných osudov Schneidera-Trnavského je

interný režisér a dramaturg Michal Babiak. Popri úžasných hereckých výkonoch sa herci predstavili aj ako klaviristi a speváci. V Ružičkách zo srdca účinkujú: Jozef Bujdák (Mikuláš Schneider-Trnavský), Zuzana Šebová (Ida – Schneiderova manželka), Andrej Palko (Milan Rastislav Štefánik), Dagmar Bajnoková (Mata Hari), Gregor Hološka (Paganini), Nina Kočanová (Madam X).

Plynová elektráreň v Malženiciach?

Nemecká spoločnosť E.ON IS poskytuje komplexné služby v oblasti informačných technológií na Slovensku. Vlastná koncepcia E.ON IS ako kompletného poskytovateľa IT služieb je podporená širokým spektrom služieb. Spoločnosť E.ON IS Slovakia je dodávateľom komplexných riešení IS/IT predovšetkým pre utilitné spoločnosti. Kompetencie spoločnosti sú komplexné a zasahujú celý životný cyklus riešení informačných systémov a technológií – teda od počiatočných analýz obchodných procesov zákazníka cez implementačné projekty až po dlhodobé prevádzkovanie a support IS/IT. E.ON začne tento rok stavať v Malženiciach v blízkosti jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach za takmer 200 miliónov eur plynovú elektráreň. Vláda začala s nemeckou spoločnosťou rokovať tiež o jej možnej účasti na výstavbe ďalších zdrojov práve v Bohuniciach. Slovenská republika sa bude musieť vyrovnáť s odstavkou dvoch blokov jadrovej elektrárne.

-ad-

Najväčší gospelový festival na Slovensku Lumen 2007

Festival Lumen je prehliadkou kvalitných slovenských a zahraničných gospelových skupín. Cieľom je stretnutie mladých ľudí z celého Slovenska v dynamickej a priateľskej atmosfére, ktorá nesie pozitívne a výchovné poslanstvo. Sprievodnými podujatiami v rámci festivalu bývajú (okrem hlavného pódia) rôzne stretnutia, workshopy, prednášky a besedy na aktuálne a pre mladých zaujímavé témy, ďalej muzikál, tanečné divadlo a mládežnícke sväté omše. Festival Lumen je o hudbe, ktorá je inšpirovaná myšlienkami kresťanského posolstva – evanjelia, angl. Gospel, o súčasných hudobných štýloch (pop, rock, folk, dance, worship, funky, gospel a pod.). Koná sa každý rok v Trnave v Mestskej športovej hale a dlhoročnú záštitu nad ním prevzal majster Peter Dvorský, ktorý sa osobne zúčastnil na dvoch ročníkoch. Tento rok sa konal 20. – 21. apríla. Tohtoročnými hudobnými hosťami boli: Timothy, Susanna Fields (NL), Vždy @ Všade, Gospel Boulevard (NL), Outline, Q-projekt, Saleziáni, Azusa Street, Groom's Friends (CZ), Continentals Singers, Heaven's Shore, Jahaziel (GB) a Sons of Light (GB). Nechýbalo však ani Tanečné divadlo ATak, sväté omše, prednášky, besedy a workshopy.

-ad-

Zasadal mikroregión Požítavie – Širočina

Na Obecnom úrade v Tajnej sa 1. marca uskutočnilo zasadnutie mikroregiónu „Požítavie – Širočina“. Otvorila ho Viera Ďurčeková, predsedníčka združenia a starostka Malých Vozokán. Jedným z bodov rokovania bola informácia o realizácii projektu PHSR pre mikroregión. Členovia dostali návrh – rozvojovú stratégiu zameranú na mikroregión a plán realizácie projektov každej obce samostatne. V rámci spoločného postupu boli požiadaní, aby aktualizovali aktivity na obdobie rokov 2007 – 2013 a doplnili ho o plánované akcie. Podklady budú slúžiť pri podávaní projektov na nové programové obdobie pre mikroregión i pre obec samostatne. Strategická časť v oblasti základného strategického cieľa kopíruje Leader.

V ďalšej časti rokovania hovorili o dopracovaní auditu zdrojov pre projekt Leader za obec Nová Ves nad Žitavou, ktorá bola v tomto roku prijatá do mikroregiónu. Jedným z bodov programu bola diskusia o organizačnom zabezpečení 2. ročníka degustácie vín mikroregiónu O putovný pohár predsedu VÚC. Projektový manažér Ing. Miroslav Velčko (Support & consulting) informoval prítomných o možnosti vypracovania projektu – likvidácia biologického odpadu, budovanie kompostárne. Predmetom diskusie bola tiež požiadavka o zvolanie Požitavského regiónu, na ktorom by predložili požiadavku rozšírenia detašovaného pracoviska v Zlatých Moravciach. -vap-

Vlast' pápeža Benedikta XVI. na fotografiách

Bavorsko – vlast' pápeža Benedikta XVI., priniesol prostredníctvom fotografií do Levíc, mladý, 34-ročný neprofesionálny fotograf Tomáš Kárász. Výstavu zachytávajúcu rodisko Svätého Otca, otvorili v Kapitánskej budove levického hradného areálu v polovici marca. Talentovaný fotograf, Levičan Tomáš Kárász, prostredníctvom svojej výstavy približuje krajinu, v ktorej sa snúbi kresťanská tradícia s krásami ľudského bytia – rodisko pápeža Benedikta XVI. Počas svojho trojročného študijného-pracovného pobytu v Bavarsku sa mu podarilo zachytiť veľa zaujímavých pohľadov zo života tunajších obyvateľov. Z celkového počtu 2 500 zhotovených záberov na výstave ponúka k nahliadnutiu 80 fotografií. Každá z nich má svoj vlastný príbeh. Výstava pozostáva z troch tematických celkov – krajina, história a ľudia. „Pre mňa samotného je najobľúbenejšia fotka zobrazujúca nevidomých hudobníkov hrajúcich bez nôt. Myšlienka zrealizovať výstavu, približujúcu nemecké Bavarsko, siaha ku dňu inaugurácie Svätého Otca, 24. apríla 2005. Verím, že moje

dielo dostatočne priblíži túto krajinu z trochu odlišného pohľadu ako napríklad cestovné príručky a možno bude pre niekoho inšpiráciou k jej návšteve,“ - uviedol T. Kárász. Výstavu si verejnosť môže prezrieť do 20. mája. -sak-

Autor fotografií, Tomáš Kárász (v strede), na vernisáži svojej výstavy v Tekovskom múzeu v Leviciach.

Šaffova ostroha v Tlmačoch

V Spoločenskom dome v Tlmačoch na Lipníku sa v piatok 30. marca uskutočnila Krajská postupová súťaž sólistov tanečníkov v ľudovom tanci „ŠAFFOVA OSTROHA“. Organizátorom súťaže bolo Krajské osvetové stredisko v Nitre v spolupráci s Mestským kultúrnym strediskom Tlmače. Predsedom poroty bol Mgr. art. Martin Urban, ktorý túto súťaž vyhral v roku 1997. Súťažilo sa v niekoľkých kategóriách podľa veku a podľa interpretácie upravenej alebo autentickej.

Postup na celoslovenskú súťaž do Veľkého Klčova na východnom Slovensku si vytancovali: I. miesto v B kategórii – Martin Olejár a Kristína Turoňová, FSK ÚJLAČANKA – DRIENKA Veľké Zálužie, I. miesto v C kategórii – Ivan Šimkovič a Jaroslava Šimkovičová, FS K PRASLICA Kozárovce, I. miesto v B kategórii – Matej Hajko, FS VATRA Tlmače.

-sb-

Počítače z Londýna do Levíc

Nevšedný dar, stopäťdesiat osobných počítačov, získala v týchto dňoch IV. Základná škola na Ulici Pri Podlužianke v Leviciach. Podľa slov riaditeľky školy Mgr. Márie Čukovej počítače boli darom od bývalej žiačky Gabriely Sümeghovej. Pôvodom Levičanka pracuje v súčasnosti v Londýne ako vedúca oddelenia výpočtovej techniky v renomovanej firme, ktorá počítače venovala v rámci pravidelnej obnovy výpočtovej techniky na pracoviskách. Dar od bývalej žiačky IV. ZŠ prekvapil celý pedagogický kolektív. Ďalším neuveriteľným skutkom bolo veľkorysé gesto prepravnej spoločnosti DHL Express, ktorá dopravila techniku na Slovensko na vlastné náklady. Spolu s obalovým materiálom dosahovali výšku takmer stotisíc korún. K päťdesiatim počítačom, ktorými škola v súčasnosti disponuje, tak pribudlo 150 kusov dvojročných počítačov s vynikajúcimi parametrami. Pre 766 žiakov, navštevujúcich túto školu, z nich onedlho zriadia tri multimediálne učebne. Počítače budú môcť využívať počas prestávok aj žiaci na chodbe školy. Pribudnú tiež do kabinetov učiteľov a školskej družiny. Z celkového počtu dvesto počítačov, ktoré do Levíc priviezla firma DHL Express, si päťdesiat osobných počítačov prerozdělila ešte Cirkevná ZŠ sv. Vincenta Levice a ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským Levice. -sak-

Náš jubilant

Storočnice sa v marci dožil Florián Mäsiar z Rybníka, ktorý sa narodil 10. marca 1907. Obdivuhodné jubileum najstaršieho občana obce sa po celý deň tešilo veľkej pozornosti. Pre pána Floriána bola jubilejná sobota skutočne rušným dňom. Sviatočný deň vyvrcholil popoludní. Obecný úrad pozval jubilanta v deň stých narodenín do obradnej siene. Zablahoželala mu matrikárka Alica Dosedlová a starosta obce Ing. Imrich Králik. Dve krásne ľudové piesne jubilantovi zaspievala 11-ročná Natália Bandziová. Starosta v príhovore načrel do bohatej knihy života jubilanta. Popoludní sa

pri sviatočne prestretom stole stretol s rodinou a najbližšími príbuznými v reštaurácii Krivín. Sto rokov, sto jarí. Len vyvolení majú šťastie dožiť sa magickej stovky. Florián Mäsiar patrí k nim. K vzácnemu životnému jubileu mu aj naša redakcia žela veľa zdravia, spokojnosti a porozumenia v kruhu najbližších. -vap-

Jubilant Florián Mäsiar v rozhovore so starostom obce Ing. Imrichom Králikom.

Škôlkari spoznávali vodu

Pri príležitosti svetového Dňa vody, ktorý sme si pripomenuli 22. marca, pripravil pedagogický kolektív Materskej školy v Tlmačoch na Lipníku pre všetkých 94 detí predškolského veku celotýždňové aktivity venované vode a oboznamovaniu s významom príjmu tekutín pre ľudský organizmus. Podľa slov riaditeľky Kláry Medzihradskej podujatie pripravili po prvýkrát v rámci celosvetovo vyhláseného Dňa vody. „Spolu s kolegynami sme spracovali projekt, v rámci ktorého naše deti spoznávajú vodu ako životodarnú tekutinu počas celého tohto týždňa. Nadviazali sme tak na Deň vody, ktorý vyhlásila v roku 1992 Organizácia spojených národov. Každý deň sme sa naučili niečo nové. V pondelok k nám zavítal maskot akcie, kvapka vody. Zdôraznila nám význam pitného režimu, ktorý my v našom zariadení pravidelne dodržiavame,“ – uviedla riaditeľka K. Medzihradská. Celotýždňové aktivity ukončil súťažný vedomostný kvíz. Počas tohto týždňa si zároveň deti i rodičia odniesli do domácností spracované Desatoro zdravého pitného režimu. Jedným z výstupov projektu bola tiež vytvorená spoločná výstava prác detí na tému voda, ktorú mohla verejnosť obdivovať do konca marca. -sak-

Naša záhrada

Leto je pre záhradu doslova časom na výstavnú prezentáciu. Všetko pučí, kvitne, predvádza sa vo svojej kráse, je tu čas zberu prvých plodov – čerešne, jahody, prvé drobné ovocie, čerstvé bylinky.

- začiatkom leta je nutné najmä kypriť voľné plochy a vysievať dvojročné rastliny a kvitnúce trvalky
- necháme zatiahnuť cibuľovité a hluzovité rastliny a odstraňujeme ich žlté listy
- prerežeme kvitnúce dreviny a vyviažeme vysoké trvalky
- presvetľujeme maliny
- sledujeme výskyt slimákov, listových vošiek a iných škodcov
- intenzívne zalievame, kosíme a odburiňujeme trávnik
- ošetrujeme a striháme bylinkový záhon, čo nepotrebuje, to usušíme alebo zamrazíme
- obzvláštnu pozornosť venujeme ružiam – kráľovným letných záhrad. V zásade platí: hrubé výhonky sa strihajú málo, slabé veľa. Plané výhonky, vyrastajúce zo zeme, odstránime pokiaľ možno čo najnižšie
- z trvaliek aj letničiek odstraňujeme odkvitnuté časti

Rady babky korenárky

Prírodný medový balzam na pery

Keďže pery nemajú mazové žľazy, ich ochrana pred letnými prírodnými vplyvmi najmä teplom, suchým vzduchom a vetrom je veľmi dôležitá. Nemusíte v drogérii kupovať drahé balzamy na pery – naše babičky si vedeli poradiť z vlastných prírodných zdrojov.

Potrebujete 4 polievkové lyžice (PL) mandľového oleja, 1 PL nastrúhaného včelieho vosku a 1 čajovú lyžičku medu. Zohrievajte mandľový olej spolu s včelím voskom v panvičke na slabom plameni, až sa vosk roztopí. Odložte z platne, pridajte med a dôkladne vymiešajte. Prelejte do skleneného pohára so širokým otvorom, občas premiešajte až do vychladnutia, potom uložte na chladné miesto. Tento základný recept môžete po pridaní medu obohatiť podľa vlastného výberu o niekoľko zaujímavých možností pridaním:

- 10 kvapiek mätového oleja, čím získate osviežujúcu mätoú príchuť,
- 10 kvapiek grepovej šťavy zmiešanej s trochou olivového oleja a 5 kvapiek levanduľovej éterickej esencie na získanie osviežujúcej citrusovej arómy,
- 10 kvapiek ružového oleja na získanie voňavého balzamu na citlivé pery,
- alebo 10 kvapiek levanduľovej esencie spolu s obsahom 400 g tobolky vitamínu E na hojenie popraskaných a veľmi vysušených pier.

Starostlivosť o nohy

Ono sa to nezdá, ale naše chodidlá si za deň vytrpia oveľa viac, ako ktorákoľvek iná časť tela. Celý život nás spoľahlivo vedú tam, kam potrebujeme a pritom im venujeme skutočne oveľa menšiu starostlivosť ako napr. vlasom či nechtom. Pritom najmä v letných horúčavách dostávajú naše nohy poriadne „zabrať“ a oprávnené si zaslúžia našu starostlivosť.

Keď si chcete oddýchnuť a osviežiť boľavé chodidlá, ľahnite si na tvrdšiu podložku a vyložte nohy tak, aby sa nachádzali vyššie ako hlava. V tejto polohe sa uvoľnite minimálne na 10 minút. Stimulujete tak krvný obeh a znížite hromadenie krvi v cievach dolných končatín.

Ak na konci horúceho letného dňa túžia vaše nohy po osviežujúcom kúpeľi, pridajte do lavóra so studenou vodou 5 kvapiek levanduľového oleja a 5 kvapiek mätového oleja. Premiešajte a minimálne 15 minút máčajte chodidlá. Vynikajúcim typom je tzv. guľôčková masáž – rozsypte na dno lavóra vrstvu sklenených guľôčok a jemne masírujte bosými chodidlami.

Cestovná kinetóza

Nie každý znáša cestovnú horúčku rovnako. Na klasickú kinetózu – napínanie na zvracanie počas cesty – je osvedčený prírodný prostriedok Ľumbier, ktorý navyše nemá žiadne vedľajšie účinky. Žutie kúska kandizovaného Ľumbierového koreňa pomáha pri miernej nevoľnosti najmä detí, navyše je mierne sladký. Práškový Ľumbier by ste mali užiť minimálne 45 minút pred tým, než sa vydáte na cestu. Ak pocítite napínanie na zvracanie, na minútu silno stlačte najprv ľavé zápästie medzi dvoma vystupujúcimi šlachami, potom to isté zopakujte s pravým zápästím.

Trendy v móde a mejkape

Čierna a biela

Hitom tejto módnjej sezóny sú bielo-čierne bodkované či pruhované látky a strihy ako z rokov šesťdesiatych. Ak k nim pridáte červené doplnky, budete absolútne in. A ako sa k takýmto šatám nalíčiť? Máte na výber: buď zdôrazníte pery alebo

oči – nikdy nie oboje naraz. V prvom prípade vsaďte na kriklavočervený rúž à la Marilyn Monroe a čiernu linku a riasenku v dvoch vrstvách. V druhom prípade naneste na horné viečka biely očný tieň a k nemu pridajte antracitový. Biela očná linka na spodnom a jemná čierna linka na hornom viečku dodajú očiam na výraze. Nezabudnite na riasenku a priesvitný lesk na pery.

Pastelová ružová

Ak patríte k ženám, ktoré uprednostňujú nežný look a romantické kvetované šaty, siahnite po ružových farbičkách. Vyniknú najmä na „snehulienkach“ (tmavé vlasy, svetlá pleť). Na horné viečka naneste ružové tieň a spodné viečka zvýraznite jemnou ružovou očnou linkou, ktorá rozžiari pohľad.

Na riasy naneste dve vrstvy špirály. Tohtoročným trendom sú líčienky s jemnou penovou štruktúrou, ktoré sa dobre rozotierajú prstami a zdôraznia prirodzenú ružovosť pokožky. Očarujúce pery dosiahnete nanosením ľadovoružového lesku.

Nestarnúca hnedá

Hnedé odtiene mejkapu pristanú takmer každému typu, štýlu a veku, no najkrajšie sú na modrookých „zlatovláskach“. Hnedá bude pôsobiť najtrendovejšie, ak zmiešate jej rozličné odtiene. Ak začnete so svetlými tieňmi pri vnútornom kútiku viečka a smerom von postupne prechádzate k tmavým, vyčarujete si krásne mandľové oči. Dôležité je pekne do stratena rozmazať všetky prechody. Viacero vrstiev špirály pôsobí efektne. Na pery stačí len bledohnedý lesk, no hnedý rúž premení tento look na čarovný večerný mejkap.

Jana Steinerová, vizážistka

Ideme na huby – tipy a rady

Niet nad krásne letné, ešte zahmlené rána, keď sa s košíkom v ruke vyberiete do lesa na miesta, kde zaručene rastú. Dubáky, suchohríby, bedle, pečiariky poľné, kuriatka, hlivy, tí odvážnejší aj plávky či čirovky. Huby sú neoddeliteľnou súčasťou jedálnička každého labužníka, avšak pri ich zbere je nutné dodržiavať niektoré zásady.

Nikdy nezberajte huby, **ktoré nepoznáte** a nemáte k nim dôveru, napriek tomu, že vám váš sused povedal, že sú výborné.

Nezberajte huby do igelitových a neprievzdušných vreciek a nádob, najvhodnejší je košík, príp. papierové alebo plátenné vrecúško.

Ak nazbierané huby sušíte, **nikdy ich nesušte na farebne či inak potlačenom** (novinovom papieri), najvhodnejšie sú prevzdušnené sietky, príp. hrubší nepotlačený list papiera, ale v tom prípade musíte huby obracať až do úplného uschnutia na voľnom vzduchu z oboch strán (keď sa už nelepia na papier a pri potrasení „hrkocú“).

Pri skladovaní sušených húb nasypťte na dno nádoby **vrstvu soli a čierneho korenia**, medzi huby vložte bobkové listy ako ochranu proti moliam. Pred prípravou sušené huby nikdy nezalievajte vriacou vodou, ale iba vlažnou.

Čerstvé huby môžete aj mraziť, nakrájané a obarené horúcou vodou po vychladnutí, prípadne nakladať do soli či kyslého nálevu.

Majte na pamäti, že aj huby sú súčasťou prírodného bohatstva našich lesov, preto **neničte a nekopte do druhov**, ktoré neskončia vo vašom košíku.

Tip na lahôdku

Malý, ale osvedčený klasický tip na chutnú lahôdku z čerstvých húb:

Na kúskoch oškvarenej oravskej slaninky osmažte nadrobno nakrájanú cibuľu. Pridajte nadrobno nakrájané čerstvé huby, na miernom plameni opekajte až kým pustia šťavu. Pridajte voňavé bylinky (tymián, oregano, štipku rozmarínu, bazalku), podľa chuti pretlačený cesnak, červenú papriku, rascu. Podlejte trochu vody, prikryte a duste za občasného miešania na nízkom plameni do zmäknutia. Pred dokončením osolte a okoreňte podľa chuti a pridajte niekoľko kúskov taveného roztierateľného syra. Získajú teplú syrovo-hubovú hmotu natierajte na hrianky a posypte petržlenovou vňaťou.

Takéto neskoré raňajky isto ocení každý hubár ako aj jeho pomocníci, ktorí kvôli takejto добрôte vstávali zavčas ráno.

Naša krížovka - slovenské príslovie

slovenské príslovie	miesto na skladovanie	vodca Hunov	motocykel (hovor.)	zn. našej kozmetiky	naša mačkovitá šelma	odroda nikelfínu	pomôcky: TOLA, NAT, TOI, AKALAN	zriedkavý sivý nerast	zn.jednotky nit	sídlo v Japonsku	bohoslužba	druh krvi (hovor.)		otravné látky (skr.)	2.časť tajničky	predstavený kláštora
typ áut VAZ							mužské meno						osobné zámeno			
1.časť tajničky							jedovatá rastlina						lepido			
šport.kód Litvy				oslovenie panovníka					kráčala					daruje		
				značka mydla					francúzsky atol					vojenská jednotka		
južná rastlina					indická hmot. jedn.					práve						
					vajcovitosť, ovalnosť					3.časť tajničky						
nadarmo						ženské meno					ruský režisér					zástup
						ohorok					americký ekonóm					
Fujala Oto	natiáhla topánky na nohy	náš odborný zväz					ohľaduplnosť					mesto v Mauretánii				
		4.časť tajničky					zložka básne					druh buriny				
osobné zámeno				Algérie Presse Service				koralový ostrov					španielska bona			
				svet.pohár				somár					časové jednotky			
kód Belgicka			posielalo (hovor.)						titan,kolos					končatina		
			česká pol.strana						strešná lepenka					rieka v Kanade		
vzalo si do ruky										bod v džude					osobné zámeno	úf, po česky
										osobné zámeno						
liquid crystal display (skr.)																
Atomic Energy Authority (skr.)					mesto v Turecku						lupal					

Riešenie z predchádzajúceho čísla: RYBU TREBA CHYTIŤ ZA HĽAVU, NIE ZA CHVOST.